

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

13. března 2008*

Ve spojených věcech C-383/06 až C-385/06,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podané rozhodnutími Raad van State (Nizozemsko) ze dne 30. srpna 2006, došlými Soudnímu dvoru dne 18. září 2006, v řízeních

Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening (C-383/06),

Gemeente Rotterdam (C-384/06)

proti

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

a

Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant (C-385/06)

* Jednací jazyk: nizozemština.

proti

Algemene Directie voor de Arbeidsvoorziening,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, J. Klučka, A. Ó Caoimh, P. Lindh (zpravodajka)
a A. Arabadžev, soudci,

generální advokát: Y. Bot,
vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 28. června 2007,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Gemeente Rotterdam J. M. Cartignym, advocaat,

– za Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant G. A. van der Weenem,
advocaat,

- za nizozemskou vládu H. G. Sevenster a C. ten Dam, jako zmocněnkyněmi,

- za českou vládu T. Bočkem, jako zmocněncem,

- za německou vládu M. Lummou, jako zmocněncem,

- za Komisi Evropských společenství L. Flynnem a A. Weimarem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 23 odst. 1 nařízení Rady (EHS) č. 4253/88 ze dne 19. prosince 1988, kterým se stanoví prováděcí ustanovení k nařízení (EHS) č. 2052/88 týkající se koordinace mezi činnostmi jednotlivých strukturálních fondů navzájem a mezi těmito činnostmi a operacemi Evropské investiční

banky a jinými stávajícími finančními nástroji (Úř. věst. L 374, s. 1), ve znění nařízení Rady (EHS) č. 2082/93 ze dne 20. července 1993 (Úř. věst. L 193, s. 20, dále jen „nařízení č. 4253/88“).

- 2 Žádosti byly podány v rámci sporů dvou občanských sdružení a jedné nizozemské obce na jedné straně s nizozemskou státní správou na straně druhé. Předmětem sporů, v nichž stojí jednak Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening spolu s Gemeente Rotterdam proti Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Ministerstvo sociálních věcí a práce, dále jen „ministerstvo“), a jednak Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant proti Algemene Directie voor de Arbeidsvoorziening (Generální ředitelství pro zaměstnanost, dále jen „generální ředitelství“), jsou rozhodnutí, jimiž ministerstvo a generální ředitelství zrušily správní rozhodnutí o stanovení výše dotací přiznaných žalobkyním v původním řízení a domáhaly se jejich vrácení.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

Nařízení č. 2052/88

- 3 Článek 1 nařízení Rady (EHS) č. 2052/88 ze dne 24. června 1988 o úkolech strukturálních fondů a jejich účinnosti a o koordinaci mezi jejich činnostmi navzájem a mezi těmito činnostmi a operacemi Evropské investiční banky a jinými stávajícími finančními nástroji (Úř. věst. L 185, s. 9), ve znění nařízení Rady (EHS) č. 2081/93 ze dne 20. července 1993 (Úř. věst. L 193, s. 5, dále jen „nařízení č. 2052/88“), stanoví,

že Evropské společenství zejména za pomoci strukturálních fondů vyvíjí činnost pro účely dosažení cílů stanovených v článku 130 A Smlouvy o ES (nyní po změně článek 158 ES) a článku 130 C Smlouvy o ES (nyní článek 160 ES). Článek 1 uvádí několik přednostních cílů, k jejichž dosažení přispívají strukturální fondy. Mezi těmito cíli je uveden i cíl č. 3, jímž je boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora zapojování mládeže a osob ohrožených vyloučením z trhu práce do pracovního procesu.

4 Článek 4 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 2052/88 stanoví:

„1. Akce Společenství jsou takové povahy, aby doplňovaly odpovídající vnitrostátní opatření nebo k nim přispívaly. Jsou zaváděny za těsné spolupráce mezi Komisí, dotčenými členskými státy a příslušnými orgány – v rámci možností daných institucionálními pravidly a praxí existující v každém členském státě včetně hospodářských a sociálních partnerů – které členské státy určí na celostátní, regionální, místní nebo jiné úrovni, přičemž každá strana jedná jako partner usilující o dosažení společného cíle. [...]“ *(neoficiální překlad)*

5 Článek 10 téhož nařízení v souvislosti s cílem č. 3 stanoví:

„Členské státy předloží Komisi plány akcí pro boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podporu zapojování mládeže a osob ohrožených vyloučením z trhu práce do pracovního procesu (cíle č. 3).

Plány obsahují:

- popis současné situace, použité finanční zdroje a hlavní výsledky akcí provedených v předchozím programovém období v kontextu přijatých strukturálních podpor Společenství a s ohledem na dostupné výsledky hodnocení,

- popis vhodné strategie pro dosažení cílů uvedených v článku 1 a hlavních směrů zvolených k realizaci cíle č. 3, jakož i kvantitativní vyjádření plánovaného pokroku, pokud to jeho povaha dovoluje; předběžné posouzení očekávaného dopadu souvisejících akcí, včetně jejich dopadu na zaměstnanost, které by mělo zajistit, že jejich střednědobý socioekonomický přínos odpovídá použitým finančním zdrojům,

- údaje o využití pomoci od [Evropského sociálního fondu (dále jen „ESF“)], případně této pomoci ve spojení s podporami z jiných existujících finančních nástrojů Společenství, očekávaném při realizaci plánu.

[...]“ (*neoficiální překlad*)

Nařízení č. 4253/88

⁶ Šestý bod odůvodnění nařízení č. 2082/93, které změnilo nařízení č. 4253/88, stanoví:

„[...] podle zásady subsidiarity, a aniž by byly dotčeny pravomoci Komise, zejména pokud jde o odpovědnost za správu finančních prostředků Společenství, musí za provádění jednotlivých typů pomoci v rámci podpory Společenství odpovídat především členské státy na úrovni územních jednotek příslušných v souladu s územním členěním jednotlivých členských států“. (*neoficiální překlad*)

7 Článek 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 zní:

„1. Aby bylo zaručeno úspěšné dokončení akcí prováděných veřejnými nebo soukromými investory, členské státy při provádění akcí přijmou nezbytná opatření k:

- pravidelnému ověřování, že akce financované Společenstvím byly řádně provedeny,

- předcházení nesrovnalostem a jejich stíhání,

- zpětnému vymáhání prostředků ztracených v důsledku zneužití nebo nedbalosti. S výjimkou případů, kdy členský stát, zprostředkovatel nebo investor poskytne důkaz, že nejsou odpovědní za zneužití nebo nedbalost, je členský stát subsidiárně odpovědný za vrácení veškerých částek vyplacených neoprávněně. U globálních grantů může zprostředkovatel se souhlasem členského státu a Komise využít bankovní záruky či jakéhokoli jiného zajištění tohoto rizika.

Členské státy informují Komisi o opatřeních přijatých pro tyto účely, zejména Komisi sdělí popis kontrolních a řídicích systémů zřízených pro zajištění efektivního provádění akcí. Průběžně informují Komisi o stavu správních a soudních řízení.

[...]“ (*neoficiální překlad*)

8 Článek 24 téhož nařízení stanoví:

„Snížení, pozastavení a zrušení pomoci

1. Jestliže se zdá, že realizace určité akce nebo opatření neodůvodňuje poskytnutou finanční pomoc ani její část, Komise provede vhodný přezkum takového případu v rámci partnerství zejména tím, že požádá členský stát nebo orgány jím určené pro realizaci akce, aby ve stanovené lhůtě předložily připomínky.

2. Po tomto přezkumu může Komise snížit nebo pozastavit pomoc pro příslušnou akci či opatření, jestliže přezkum potvrdil nesrovnalosti nebo významnou změnu ovlivňující povahu nebo podmínky realizace akce nebo opatření, pro niž nebyl vyžádán souhlas Komise.

3. Jakákoli částka zakládající bezdůvodné obohacení musí být vrácena Komisi. Z nevrácených částek jsou účtovány úroky z prodlení v souladu s ustanoveními finančního nařízení a s podmínkami, které Komise stanoví podle postupů uvedených v hlavě VIII.“ (*neoficiální překlad*)

- 9 Nařízení č. 4253/88 bylo s platností od 1. ledna 2000 zrušeno článkem 54 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 ze dne 21. června 1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech (Úř. věst. L 161, s. 1; Zvl. vyd. 14/01, s. 31). Článek 52 odst. 1 nařízení č. 1260/1999 stanoví:

„Tímto nařízením není dotčeno pokračování nebo změna, včetně úplného nebo částečného zrušení, pomoci schválené Radou nebo Komisí na základě nařízení Rady (EHS) č. 2052/88 a (EHS) č. 4253/88, ani žádného jiného právního předpisu, který se na tuto pomoc vztahuje v den 31. prosince 1999.“

Nařízení č. 1681/94

- 10 Článek 2 nařízení Komise (ES) č. 1681/94 ze dne 11. července 1994 o nesrovnalostech a navrácení neoprávněně vyplacených částek v souvislosti s financováním strukturálních politik a organizaci informačního systému v této oblasti (Úř. věst. L 178, s. 43; Zvl. vyd. 14/01, s. 23) stanoví:

„1. Členské státy sdělí Komisi do tří měsíců od vstupu tohoto nařízení v platnost:

- právní a správní předpisy týkající se uplatňování opatření podle čl. 23 odst. 1 nařízení (EHS) č. 4253/88,

[...]

2. Členské státy sdělí Komisi neprodleně veškeré změny údajů poskytnutých podle odstavce 1.

[...]“

¹¹ Článek 5 odst. 2 a 3 téhož nařízení zní:

„2. Domnívá-li se členský stát, že částku nelze navrátit v plné výši nebo to u ní nelze předpokládat, uvede ve zvláštní zprávě Komisi částku, která nebyla navrácena, a důvody, proč by tuto částku podle jeho názoru mělo nést Společenství nebo členský stát. Tyto informace musí být dostatečně podrobné, aby Komisi umožnily rozhodnout co nejdříve po konzultaci orgánů dotyčných členských států, kdo ponese finanční následky v souladu s čl. 23 odst. 1 třetí odrážkou nařízení (EHS) č. 4253/88.

3. V případě uvedeném v odstavci 2 může Komise výslovně požádat členský stát, aby pokračoval v řízení o navracení.“

Vnitrostátní právní úprava

- 12 Nizozemský Ústřední úřad práce přijal v roce 1994 vyhlášku o Evropském sociálním fondu (Regeling Europees Sociaal Fonds CBA 1994, Stcrt. 1994, č. 239, dále jen „ESF Regeling“), která se týká pravidel přiznávání dotací získaných od Komise Evropských společenství v rámci ESF.
- 13 ESF Regeling stanoví několik pravidel pro dohled nad akcemi a pro jejich kontrolu. Článek 2 ESF Regeling uvádí, že žadateli lze přiznat dotaci z prostředků ESF. Článek 3 vyhlášky stanoví, že dotace je přiznána pouze při dodržení evropských a vnitrostátních předpisů. Článek 10 téže vyhlášky žadateli o dotaci ukládá povinnost zajistit, aby byl projekt spravován odděleně, a včas shromažďovat veškeré podklady k ověření a stanoví kontroly ze strany správních orgánů. Konečně článek 14 ESF Regeling upřesňuje, že dotace se vyplátí ve výši zohledňující provedení projektu, a článek 15 vyhlášky stanoví pro případ nedodržení podmínek vázaných na dotaci zrušení dotace.
- 14 Díl 4.2 obecného zákona o správním právu (Algemene wet bestuursrecht, Stb. 1995, č. 315, dále jen „Awb“) pak zavádí právní rámec pro přiznávání, stanovování výše a zpětné vymáhání dotací. Podle tohoto zákona systém dotací sestává ze dvou fází: přiznání a stanovení výše. Rozhodnutí o přiznání dotace je rozhodnutím vydaným před začátkem provádění podporované činnosti. Tímto rozhodnutím se žadateli o dotaci přiznává nárok na finanční prostředky k realizaci podporovaného projektu za předpokladu, že dodrží povinnosti, které mu mohou být uloženy. Pokud je činnost

realizována a žadatel přitom dodrží uvedené povinnosti, správní orgán nemůže rozhodnutí o přiznání zrušit. Finančně se tedy zavazuje již od této fáze řízení.

- 15 Příslušná ustanovení Awb pojednávající o stanovování výše a o zpětném vymáhání dotací jsou následující:

„Článek 4:46

1. Bylo-li vydáno správní rozhodnutí o přiznání dotace, správní orgán dotaci stanoví ve výši v něm uvedené.

2. Dotace může být snížena, pokud:

a. činnosti, pro které byla dotace přiznána, nebyly provedeny úplně nebo vůbec;

b. příjemce dotace nedodržel povinnosti vázané na přiznání dotace;

- c. příjemce dotace uvedl nesprávné nebo neúplné údaje a o žádosti o dotaci by bylo při správných nebo úplných údajích rozhodnuto jinak, anebo

- d. rozhodnutí o přiznání dotace bylo nesprávné z jiného důvodu a příjemce o tom věděl nebo vědět měl.

[...]

Článek 4:49

- 1. Správní orgán může rozhodnutí o stanovení výše dotace zrušit nebo změnit v neprospěch příjemce:
 - a. z důvodu skutečností nebo okolností, o nichž nemohl v době stanovení z rozumných důvodů vědět a na jejichž základě by dotace byla stanovena ve výši nižší než uvedené v rozhodnutí o jejím přiznání;

 - b. pokud rozhodnutí o stanovení dotace bylo nesprávné a příjemce o tom věděl nebo vědět měl, anebo

- c. pokud po rozhodnutí o stanovení výše dotace příjemce nedodrží povinnosti vázané na přiznání dotace.

2. Není-li stanoveno jinak, mají zrušení a změna zpětný účinek k datu, k němuž byla výše dotace stanovena.

3. Rozhodnutí o stanovení výše dotace nelze zrušit ani změnit v neprospěch příjemce po uplynutí pěti let ode dne jeho oznámení, respektive ode dne porušení povinnosti nebo dne, kdy měla být povinnost splněna, jde-li o případ podle odst. 1 písm. c).

[...]

Článek 4:57

Dotace a zálohy, které byly vyplaceny bez právního titulu, mohou být vymáhány zpět, pokud ode dne, kdy byla stanovena dotace nebo kdy nastala skutečnost ve smyslu čl. 4:49 odst. 1 písm. c), neuplynulo více než pět let.

[...]“

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

- 16 Skutkové okolnosti sporů v původních řízeních jsou podle předkládacích rozhodnutí následující.

Věc C-383/06

- 17 Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening v roce 1998 požádala o dotaci na projekt nazvaný „Vzdělávání partnerů v oblasti chráněného zaměstnání“ v rámci projektů ESF pro studium a odborné vzdělávání. Na projekt se vztahovala příloha 1 ESF Regeling týkající se návratu mimořádně vyloučených nezaměstnaných na trh práce prostřednictvím prominutí podmínky vzdělání. Rozhodnutím ze dne 8. prosince 1998 generální ředitelství přiznalo dotace ve výši maximálně 3 000 000 NLG na rok 1998 a maximálně 4 140 849 NLG na rok 1999. Rozhodnutím ze dne 3. prosince 1999 byla výše dotace na rok 1999 zvýšena na 6 686 850 NLG. Rozhodnutím ze dne 16. června 2000 byla výše dotací nakonec stanovena na 2 900 000 NLG na rok 1999 a na 3 786 850 NLG na rok 2000, neboť činnost, na niž byla dotace poskytnuta, pokračovala i v roce 2000. Všechna uvedená rozhodnutí stanovila, že přiznání dotací je vázáno na podmínku realizace výše uvedeného projektu v souladu s žádostí a dodržení požadavků ESF Regeling.
- 18 Rozhodnutím ze dne 28. ledna 2002, přijatým na základě čl. 4:46 odst. 2 Awb, ministerstvo snížilo dotace na roky 1998, 1999 a 2000 na nulu a domáhalo se vrácení částky 6 434 469,80 NLG. Ministerstvo dospělo k názoru, že v rozporu s čl. 11 odst. 2 ESF Regeling nebylo předloženo přesné a souhlasné závěrečné prohlášení shrnující údaje za roky 1998, 1999 a 2000. V rozporu s ustanoveními citované vyhlášky navíc nebylo provedeno ani shrnutí dopadů provedené akce. Ministerstvo mělo konečně za to, že v rozporu se zněním žádosti o dotaci projekt neusiloval o přechod z chráně-

ného zaměstnání na tradiční trh práce a že počet hodin odpracovaných jednotlivými účastníky byl zjevně nižší než počet hodin stanovený v projektu.

19 Stížnost Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening proti rozhodnutí ze dne 28. ledna 2002 ministerstvo prohlásilo za neopodstatněnou. Uvedlo zejména, že nesplnění povinnosti realizovat projekt v souladu s žádostí nelze zhojit *a posteriori* jako formální vadu. Poté, co Rechtbank te's-Gravenhage správní žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening podala opravný prostředek k předkládajícímu soudu.

20 Raad van State (státní rada) uvádí, že podle článku 4:46 Awb správní orgán, zpravidla ve fázi stanovení výše dotace, zjišťuje, zda byla podporovaná činnost provedena správně a zda byly dodrženy povinnosti spojené s dotacemi. Vnitrostátní soud se domnívá, že čl. 4:46 odst. 2 Awb v případě dotací přiznaných v rámci ESF Regeling neposkytuje správnímu orgánu prostor pro uvážení a že dotace musí být snížena na nulu, pokud vyjde najevo, že požadavky ESF Regeling nebyly dodrženy. Raad van State má za to, že v projednávaném případě tomu tak bylo, neboť cíle popsáného v projektu nebylo dosaženo.

21 Předkládající soud se však domnívá, že článek 4:46 Awb umožňuje pouze stanovení výše dotace, nikoli však zpětné vymáhání již vyplacené částky. Rovněž má za to, že zpětně vymáhat již vyplacenou částku lze pouze podle článku 4:57 Awb, který rozhodujícímu správnímu orgánu k tomu přiznává diskreční pravomoc, a tedy i dává prostor pro vyvážení zájmů veřejné správy a zájmů příjemce dotace. Podle Raad van State však žádný vnitrostátní předpis nezakazuje rozhodnout o snížení dotace na nulu a o navrácení již vyplacených částek jediným rozhodnutím. Soud upřesňuje,

že ministerstvo připustilo, že od začátku mělo vědět, že sledovaného cíle nebylo možno dosáhnout, a v důsledku toho dospěl k závěru, že nedodržení pravidel ESF Regeling, která vyplývají z právní úpravy Společenství, je přičitatelné tomuto správnímu orgánu. Na závěr uvádí, že s ohledem na zásadu ochrany legitimního očekávání v rámci vnitrostátního práva ministerstvo mělo upustit od vymáhání dotace v plné výši, a že vnitrostátní právo v tomto případě tudíž neposkytuje pro zpětné vymáhání právní základ.

- 22 Raad van State má ovšem za to, že došlo k nedbalosti ve smyslu čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88. Tento soud se poté, co konstatoval, že Nizozemské království nepřijalo žádné opatření ke zpětnému vymáhání ztracených prostředků ve smyslu citovaného čl. 23 odst. 1, zabýval otázkou, zda toto ustanovení práva Společenství může členskému státu nebo správnímu orgánu přiznat přímou pravomoc ke zpětnému vymáhání uvedených prostředků. Další otázkou je, zda zásada ochrany legitimního očekávání v rámci vnitrostátního práva může mít širší rozsah než tatáž zásada v rámci práva Společenství.

Věc C-384/06

- 23 Gemeente Rotterdam požádala v roce 1998 o dotaci na vzdělávací projekt podle ESF Regeling. Dotace byla přiznána ve výši 483 108 NLG a podléhala povinnosti zajistit oddělenou správu projektu. Rozhodnutím ze dne 28. května 1999 byla dotace na rok 1998 snížena na 122 612,81 NLG, nicméně za podmínky, že správa projektu bude odpovídat požadavkům ESF Regeling. Gemeente Rotterdam podala stížnost k ministerstvu, které rozhodnutím ze dne 18. července 2001, přijatým na základě čl. 4:49 odst. 1 písm. a) Awb a článku 14 ESF Regeling, zrušilo rozhodnutí ze dne

28. května 1999, snížilo dotace na nulu a domáhalo se vrácení již vyplacených částek. Stížnost Gemeente Rotterdam proti rozhodnutím ze dne 28. května 1999 a ze dne 18. července 2001 ministerstvo prohlásilo za neopodstatněnou. Poté, co Rechtbank te Rotterdam správní žalobu proti poslední uvedenému rozhodnutí zamítl, Gemeente Rotterdam podala opravný prostředek k předkládajícímu soudu.

24 Raad van State se zaprvé domnívá, že stanovení výše dotace nemohlo být podmíněné a že nedodržení podmínky nemohlo být důvodem pro její zrušení. Zadruhé konstatuje, že Gemeente Rotterdam nezajistila oddělenou správu svého projektu, jak stanoví ESF Regeling.

25 Předkládající soud konstatuje, že správní orgán záměrně neprovedl hloubkové kontroly, a má za to, že v důsledku toho neexistují žádné skutečnosti či okolnosti, o nichž by ministerstvo před přijetím rozhodnutí o stanovení výše dotace nevědělo ve smyslu čl. 4:49 odst. 1 písm. a) Awb. Raad van State se domnívá, že rozhodnutí o zrušení proto nemohlo být založeno na čl. 4:49 odst. 1 písm. a) Awb ani na žádné další situaci uvedené v odstavci 1 tohoto článku.

Věc C-385/06

26 Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant požádala v roce 1998 o dotaci podle ESF Regeling na projekt opětovného začlenění dlouhodobě nezaměstnaných do pracovního procesu. Dotace byla přiznána ve výši 410 772 NLG a podléhala

povinnosti zajistit oddělenou správu projektu. Rozhodnutím ze dne 22. července 1999 byla dotace snížena na 185 892 NLG, poté na nulu rozhodnutím generálního ředitelství ze dne 21. září 2000 přijatým na základě článku 4:46 Awb. Generální ředitelství se dále domáhalo vrácení již vyplacených částek. Rozhodnutím ze dne 23. listopadu 2001 generální ředitelství prohlásilo stížnost Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant za neopodstatněnou a uvedlo, že základem pro rozhodnutí o snížení dotace na nulu není již článek 4:46 Awb, nýbrž nově článek 4:49 téhož zákona. Generální ředitelství odůvodnilo své rozhodnutí ze dne 23. listopadu 2001 skutečností, že v okamžiku přijímání rozhodnutí ze dne 22. července 1999 nevědělo o porušení pravidel ESF Regeling. Poté, co Rechtbank Breda zamítl správní žalobu proti rozhodnutí ze dne 23. listopadu 2001, Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant podala opravný prostředek k předkládajícímu soudu.

27 Raad van State konstatuje, že Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant nedodržela povinnost zajistit oddělenou správu, jak předepisuje ESF Regeling. Tento soud má ovšem za to, že generální ředitelství v době přijetí rozhodnutí o stanovení výše dotace muselo o porušení této povinnosti vědět. Generální ředitelství totiž stanovilo výši dotace vědomě bez prověření podkladů, které předložila Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant. Raad van State dospěla k závěru, že generální ředitelství nemohlo rozhodnutí o zrušení odůvodnit žádným z případů uvedených v článku 4:49 Awb ani článkem 15 ESF Regeling. Domnívá se proto, že vnitrostátní právo neumožňuje zrušit dotaci po stanovení její výše. Uvedená omezení možností vymáhání, zavedená vnitrostátním právem, vyplývají ze zásady právní jistoty a zásady ochrany legitimního očekávání v rámci vnitrostátního práva.

28 Raad van State má ovšem za to, že nedodržení pravidel ESF Regeling představuje nedbalost ve smyslu čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88. Tento soud poukazuje i na to, že Nizozemské království nepřijalo žádné opatření ke zpětnému vymáhání

ztracených prostředků ve smyslu citovaného čl. 23 odst. 1. Zabývá se jednak otázkou, zda tento členský stát může vyvozovat pravomoc přímo z uvedeného nařízení Společenství, a jednak zda případně svěřená pravomoc umožňuje členskému státu nebo jeho správnímu orgánu zpětně vymáhat již vyplacené prostředky. Nakonec si klade otázku, zda zásada ochrany legitimního očekávání v rámci vnitrostátního práva může mít širší rozsah než tatáž zásada v rámci práva Společenství.

- 29 Za těchto podmínek se Raad van State rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

Otázky společné pro všechny věci

- „1) a) Může členský stát nebo jeho orgán vyvozovat pravomoc přímo z nařízení, tedy bez opory ve vnitrostátním právu?
- b) Pokud ano, opravňuje čl. 23 odst. 1 nařízení [...] č. 4253/88 [...] zrušit rozhodnutí o stanovení výše dotace a následně vymáhat již vyplacené částky, jestliže [uvedený] článek 23 [...] ukládá členským státům takovou povinnost, jedná-li se o nedbalost nebo zneužití?“

Otázka pouze ve věci C-383/06

- „2) Pokud ne, musí být vnitrostátní ustanovení, jako je článek 4:57 [Awb], na jehož základě lze zpětně vymáhat dotace a zálohy vyplacené bez právního základu, podle článku 10 ES ve spojení s článkem 249 ES vykládáno v souladu s nařízením [č. 4253/88]?“

Otázka společná pro věci C-384/06 a C-385/06

- „2) Pokud ne, musí být ustanovení jako čl. 4:49 odst. 1 [Awb], na jehož základě může správní orgán zrušit rozhodnutí o stanovení výše dotace nebo dotaci změnit v neprospěch příjemce, pokud [bud] existují skutečnosti nebo okolnosti, o nichž nemohl při stanovení výše dotace z rozumných důvodů vědět a na základě kterých by byla dotace stanovena v částce nižší než uvedené v rozhodnutí o přiznání dotace, [nebo pokud] bylo stanovení výše dotace nepřesné a příjemce o tom věděl nebo vědět měl, nebo [pokud] příjemce po stanovení výše dotace nesplnil podmínky vázané na její poskytnutí, podle článku 10 ES ve spojení s článkem 249 ES vykládáno v souladu s nařízením [č. 4253/88]?“

Otázka společná pro všechny věci

- „3) Pokud ano, je tento výklad omezen obecnými zásadami práva Společenství, konkrétně zásadou právní jistoty a zásadou ochrany legitimního očekávání?“

Otázky pouze ve věci C-383/06

- „4) a) V případě kladné odpovědi na třetí otázku vyvstává v souvislosti s tímto omezením následující otázka: Mohou mít vnitrostátní zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání širší rozsah než obecné zásady práva Společenství, konkrétně zásada právní jistoty a zásada ochrany legitimního očekávání, které je nutno zohlednit při použití [...] nařízení [č. 4253/88]?
- b) Má při použití zásady právní jistoty a zásady ochrany legitimního očekávání v rámci práva Společenství význam to, že samotnému členskému státu, který poskytuje dotace, je nutno přičítat, že příjemce nesplnil podmínky pro dotaci, které vyplývají z příslušné oblasti práva Společenství?“

Otázky společné pro věci C-384/06 a C-385/06

- „4) V případě kladné odpovědi na třetí otázku vyvstává v souvislosti s tímto omezením následující otázka: Mohou mít vnitrostátní zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání, které jsou základem čl. 4:49 odst. 1 [Awb], širší rozsah než obecné zásady práva Společenství, konkrétně zásada právní jistoty a zásada ochrany legitimního očekávání, které je nutno zohlednit při použití [...] nařízení [č. 4253/88]?

- 5) Má vzhledem k článku 10 ES při použití zásady právní jistoty a zásady ochrany legitimního očekávání v rámci práva Společenství význam skutečnost, že příjemce dotace je právnickou osobou veřejného práva?“

Otázky pouze ve věci C-385/06

- „6) Jestliže je nutné zrušit rozhodnutí o stanovení výše dotace a vymáhat vyplacené částky na základě čl. 23 odst. 1 [...] nařízení [č. 4253/88] nebo na základě čl. 4:49 odst. 1 [Awb], vykládaného v souladu s nařízením [č. 4253/88], je podle čl. 23 odst. 1 [tohoto] nařízení nutno postupovat stejně, pokud se prokáže, že členský stát neoprávněně poskytnutou dotaci již [ESF] vrátil nebo pro to alespoň přijal opatření?

- 7) Obsahuje právo Společenství, pokud podle čl. 23 odst. 1 [...] nařízení [č. 4253/88] neexistuje povinnost ke zrušení a vymáhání navrácení, jiná ustanovení, jako například čl. 4 odst. 1 nařízení Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 ze dne 18. prosince 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství (Úř. věst. L 312, s. 1; Zvl. vyd. 01/01, s. 340), na jejichž základě je členský stát povinen přímo nebo na základě čl. 4:49 odst. 1 [Awb], vykládaného v souladu s nařízením, zrušit a vymáhat navrácení takových dotací, jako těch, o něž se jedná v projednávaném případě, které byly poskytnuty v rozporu s právem Společenství?“

³⁰ Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 22. listopadu 2006 byly věci C-383/06 až C-385/06 spojeny za účelem písemné a ústní části řízení, jakož i vydání rozsudku.

K předběžným otázkám

K otázkám týkajícím se použití čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 a článků 10 ES a 249 ES

- ³¹ Podstatou první otázky předkládajícího soudu ve všech věcech v původních řízeních je, zda nařízení Společenství, konkrétně čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88, představuje relevantní právní základ pro to, aby vnitrostátní správní orgán zpětně vymáhal částky neoprávněně vyplacené z evropských strukturálních fondů. Pro případ záporné odpovědi na tyto otázky se uvedený soud druhými otázkami táže, zda články 10 ES a 249 ES mohou sloužit jako právní základ pro výklad vnitrostátních právních předpisů, který by byl s uvedeným nařízením v souladu. Krom toho se soud v sedmé otázce táže, zda za předpokladu, že čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 nestanoví povinnost zrušit a vymáhat navrácení neoprávněně vyplacených prostředků, není relevantním právním základem pro zpětné vymáhání uvedených prostředků nařízení č. 2988/95.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- ³² Podle Gemeente Rotterdam a Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 neopravňuje členské státy k vymáhání neoprávněně vyplacených prostředků. Toto ustanovení naopak členským státům ukládá, aby k tomu účelu zavedly příslušné postupy.

- 33 Česká a německá vláda navrhuje odpovědět na první otázky kladně. Nizozemská vláda má za to, že ačkoli členský stát může vyvozovat svou pravomoc přímo z nařízení Společenství, nemůže tomu tak být v případě čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88, jelikož toto ustanovení, byť zakotvuje zásadu zpětného vymáhání prostředků, svěřuje stanovení podmínek pro zpětné vymáhání prostředků vnitrostátnímu právu. Německá vláda se ovšem domnívá, že použití čl. 23 odst. 1 nebrání tomu, aby se vnitrostátní orgány pro účely vymáhání opřely o toto ustanovení, pokud to umožňuje vnitrostátní právo. Podle české vlády není zmocnění ve vnitrostátním právu nezbytné, neboť toto stanoví toliko procesní podmínky.
- 34 Nizozemská vláda a Komise k sedmé otázce uvádí, že nařízení č. 2988/95 nepředstavuje samostatný právní základ, který by vnitrostátním orgánům umožňoval přijímat opatření v případě nesrovnalostí. Jeho text totiž obsahuje pouze obecná ustanovení, zatímco nařízení č. 4253/88 se vztahuje speciálně na evropské strukturální fondy.

Odpověď Soudního dvora

- 35 Je třeba rovnou konstatovat, že ze samotného znění čl. 249 druhého pododstavce ES vyplývá, že nařízení Společenství jsou ve členských státech přímo použitelná.
- 36 Pokud jde o využívání strukturálních fondů, je třeba připomenout, že podle čl. 4 odst. 1 nařízení č. 2052/88 jsou akce Společenství zaváděny za těsné spolupráce mezi Komisí, dotýcnými členskými státy a příslušnými orgány, které členské státy určí na celostátní, regionální, místní nebo jiné úrovni. Krom toho šestý bod odůvodnění nařízení č. 2082/93 stanoví, že podle zásady subsidiarity a aniž by byly dotčeny

pravomoci Komise, pokud jde o odpovědnost za správu finančních prostředků Společenství, musí za provádění jednotlivých typů pomoci v rámci podpory Společenství odpovídat především členské státy na úrovni územních jednotek příslušných v souladu s územním členěním jednotlivých členských států.

37 Soudní dvůr již rozhodl, že uvedená zásada je zakotvena v čl. 23 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 4253/88, který stanoví, že za účelem zajištění úspěšného dokončení akcí prováděných veřejnými nebo soukromými investory členské státy přijmou při jejich provádění nezbytná opatření k pravidelnému ověřování, že akce financované Společenstvím byly řádně provedeny, k předcházení nesrovnalostem a jejich stíhání a ke zpětnému vymáhání prostředků ztracených v důsledku zneužití nebo nedbalosti (viz rozsudek ze dne 22. ledna 2004, COPPI, C-271/01, Recueil, s. I-1029, bod 40).

38 Podobně je i jakýkoli výkon posuzovací pravomoci členským státem v otázce, zda má vyžadovat vrácení neoprávněně nebo protiprávně vyplacených prostředků Společenství, či nikoli, v rozporu s povinností zpětně vymáhat neoprávněně nebo protiprávně vyplacené prostředky, kterou vnitrostátním správním orgánům ukládá čl. 23 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 4253/88 [obdobně, pokud jde o čl. 8 odst. 1 nařízení Rady (EHS) č. 729/70 ze dne 21. dubna 1970, o financování společné zemědělské politiky (Úř. věst. L 94, s. 13), viz rozsudek ze dne 21. září 1983, Deutsche Milchkontor a další, 205/82 až 215/82, Recueil, s. 2633, bod 22].

39 Nakonec je třeba dodat, že relevantním právním základem pro uvedenou povinnost zpětného vymáhání je skutečně nařízení č. 4253/88, a nikoli nařízení č. 2988/95, které, jak zdůrazňuje Komise, stanoví pouze obecná pravidla kontroly a sankcí s cílem

ochránit finanční zájmy Společenství. Zpětné vymáhání tedy musí být provedeno na základě citovaného čl. 23 odst. 1.

40 Z výše uvedených úvah vyplývá, že na první otázku a sedmou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 zakládá povinnost členských států zpětně vymáhat prostředky ztracené v důsledku zneužití nebo nedbalosti, aniž by k tomu bylo třeba zmocnění podle vnitrostátního práva.

41 Po odpovědi na tyto otázky není již třeba odpovídat na druhé otázky.

K otázkám týkajícím se použití zásady ochrany legitimního očekávání a zásady právní jistoty, jakož i k dopadu skutečnosti, že příjemce dotací je veřejnoprávním subjektem, a dopadu vrácení dotací Společenství

42 Jelikož znění předběžných otázek vyvolává pochybnosti o nezbytnosti odpovědět na třetí a čtvrté otázky, je nutno k nim podotknout, že vzhledem k tomu, že v rámci postupu spolupráce zavedeného článkem 234 ES přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, který mu byl předložen, přísluší Soudnímu dvoru případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny (viz rozsudky ze dne 28. listopadu 2000, Roquette Frères, C-88/99, Recueil, s. I-10465, bod 18; ze dne 20. května 2003, Ravil, C-469/00, Recueil, s. I-5053, bod 27; ze dne 4. května 2006, Haug, C-286/05, Sb. rozh. s. I-4121, bod 17, a ze dne 4. října 2007, Rampion a Godard, C-429/05, Sb. rozh. s. I-8017, bod 27).

43 Za užitečný pro předkládající soud je proto třeba považovat poznatek, zda je při uplatňování čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 nutné zohlednit zásadu právní jistoty a zásadu ochrany legitimního očekávání ve smyslu, jak je chápe právo Společenství. Je-li tomu tak, je potom otázkou, zda uvedené zásady lze chápat ve vnitrostátním právu šířeji než v právu Společenství, a zejména zda příjemce prostředků, který se dopustí nedbalosti nebo zneužití ve smyslu citovaného čl. 23 odst. 1, může uvedené zásady namítat, pokud příslušný správní orgán při přiznání prostředků pochybil. Krom toho se předkládající soud v páté a šesté otázce táže, zda skutečnost, že příjemce dotace je veřejnoprávním subjektem, nebo skutečnost, že členský stát dané prostředky Společenství vrátil, mohou mít vliv na uvedené zásady, jimiž se zpětné vymáhání prostředků řídí.

Vyádření předložená Soudnímu dvoru

44 Gemeente Rotterdam a Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant tvrdí, že v daném případě neexistuje legitimní očekávání z pohledu práva Společenství, které by mělo přednost před vnitrostátní zásadou legitimního očekávání. Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant se navíc domnívá, že nevymáhání prostředků od příjemce nepoškozuje zájmy Společenství.

45 Nizozemská vláda má za to, že pokud vymáhání probíhá na základě vnitrostátních předpisů, mohou mít vnitrostátní zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání širší dosah než tytéž obecné zásady nahlížené z úrovně Společenství. Za tímto účelem lze při použití uvedených zásad přihlídnout k chování orgánu, který prostředky přiznal. Tato vláda na jednání upřesnila, že protiprávně přiznané částky pocházející ze strukturálních fondů byly Společenství vráceny.

46 Komise navrhuje sloučení otázek a jejich zodpovězení pomocí zásad, které Soudní dvůr stanovil ve výše uvedeném rozsudku Deutsche Milchkontor a další a v rozsudku ze dne 19. září 2002, Huber (C-336/00, Recueil, s. I-7699). Tvrdí, že čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 brání použití zásady právní jistoty a zásady ochrany legitimního očekávání, uznaných vnitrostátním právem členského státu, které by vedlo k upuštění od zpětného vymáhání neoprávněně vyplacených prostředků, pokud příjemce není v dobré víře. V opačném případě právo Společenství nebrání zohlednění uvedených zásad při zpětném vymáhání neoprávněně vyplacených prostředků, pokud se vnitrostátní orgány dopustily pochybení či nedbalosti, ovšem za podmínky, že zájmy Společenství budou plně zohledněny.

47 Všichni účastníci, kteří Soudnímu dvoru předložili vyjádření, shledali, že skutečnost, že příjemce prostředků je veřejnoprávním subjektem, je pro použití předpisů o zpětném vymáhání nerozhodná.

Odpověď Soudního dvora

48 Je třeba hned připomenout, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že v případě neexistence ustanovení práva Společenství musí být spory týkající se zpětného vymáhání prostředků vyplacených v rozporu s právem Společenství rozhodnuty vnitrostátními soudy na základě použití jejich vnitrostátního práva v mezích stanovených právem Společenství (viz výše uvedené rozsudky Deutsche Milchkontor a další, bod 19; Huber, bod 55, a rozsudek ze dne 21. června 2007, ROM-projecten, C-158/06, Sb. rozh. s. I-5103, bod 23). Soudní dvůr některé meze formuloval.

49 Použití vnitrostátního práva především nesmí bránit použití a účinnosti práva Společenství. K tomu by došlo zejména tehdy, pokud by použití vnitrostátního práva prakticky znemožnilo zpětné vymáhání protiprávně přiznaných prostředků (viz výše uvedený rozsudek Deutsche Milchkontor a další, body 21 a 22). Z toho plyne, že

vnitrostátnímu soudu přísluší, aby v zásadě použil své vnitrostátní právo, přičemž musí dbát na zajištění plné účinnosti práva Společenství, což jej může vést k tomu, aby v případě potřeby nepoužil vnitrostátní předpis, který tomu brání, nebo aby vyložil vnitrostátní předpis, který byl vypracován pouze s ohledem na čisté vnitrostátní situaci (viz zejména rozsudek ze dne 8. listopadu 2005, Leffler, C-443/03, Sb. rozh. s. I-9611, bod 51).

- 50 Vnitrostátní právo musí být rovněž užito způsobem, který ve srovnání s postupem pro rozhodování podobných vnitrostátních sporů není diskriminační, a vnitrostátní orgány musí v této oblasti postupovat stejně důkladně a podle pravidel, která nečiní zpětné vymáhání dotčených částek obtížnějším než v obdobných případech týkajících se provádění odpovídajících vnitrostátních ustanovení (viz výše uvedený rozsudek Deutsche Milchkontor a další, bod 23).
- 51 Ve věcech dotčených v původních řízeních tedy vnitrostátní soud při rozhodování o žalobě na vrácení prostředků ztracených v důsledku zneužití nebo nedbalosti musí zajistit splnění povinností, které vyplývají z jednotlivých ustanovení čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88, a v případě potřeby nepoužít nebo vyložit vnitrostátní předpis vypracovaný za účelem upravit čisté vnitrostátní situace, který by zpětnému vymáhání bránil, jakým je například Awb.
- 52 Je jisté, že Soudní dvůr již rozhodl, že za odporující právu Společenství nelze považovat situaci, kdy vnitrostátní právo v oblasti zrušení správních aktů a zpětného vymáhání finančních plnění neoprávněně vyplacených orgány veřejné správy zohledňuje spolu se zásadou legality i zásadu ochrany legitimního očekávání a zásadu právní jistoty, neboť posledně uvedené zásady jsou součástí právního řádu Společenství (viz výše uvedený rozsudek Deutsche Milchkontor a další, bod 30; rozsudek ze dne 9. října 2001, Flemmer a další, C-80/99 až C-82/99, Recueil, s. I-7211, bod 60; jakož i výše uvedené rozsudky Huber, bod 56, a ROM-projecten, bod 24). Tyto zásady se uplatní obzvláště striktně vůči právní úpravě, která může mít finanční důsledky (viz rozsudky ze dne 16. března 2006, Emsland-Stärke, C-94/05, Sb. rozh. s. I-2619,

bod 43; ze dne 26. října 2006, Koninklijke Coöperatie Cosun, C-248/04, Sb. rozh. s. I-10211, bod 79, a výše uvedený ROM-projecten, bod 26).

53 Jak však již bylo řečeno v bodě 40 tohoto rozsudku, čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 zakládá povinnost členských států zpětně vymáhat prostředky ztracené v důsledku zneužití nebo nedbalosti, aniž by k tomu bylo třeba zmocnění podle vnitrostátního práva. Z toho vyplývá, že zásada právní jistoty a zásada ochrany legitimního očekávání se uplatní podle pravidel práva Společenství.

54 V této souvislosti je třeba připomenout, že čl. 4 odst. 1 nařízení č. 2052/88 pro oblast strukturálních fondů stanoví, že akce Společenství jsou zaváděny za těsné spolupráce mezi Komisí, dotyčnými členskými státy a příslušnými orgány těchto států. Spolupráce se projevuje mimo jiné v mechanismu zbytkové odpovědnosti členských států vůči Společenství za ztrátu částek pocházejících ze strukturálních fondů v důsledku zneužití nebo nedbalosti. Podmínky uplatnění takové odpovědnosti upravují články 23 a 24 nařízení č. 4253/88, jejichž výklad nelze podle judikatury Soudního dvora oddělovat (viz výše uvedený rozsudek COPPI, body 27 až 29), a čl. 5 odst. 2 nařízení č. 1681/94. V tomto ohledu skutečnost, že příjemce prostředků je veřejno-právním subjektem, je pro použití uvedených zásad nerozhodná.

55 Krom toho zásada, podle níž použití vnitrostátních předpisů nesmí bránit použití a účinnosti práva Společenství, vyžaduje, aby při použití ustanovení, jako jsou články 4:49 a 4:57 Awb, které podle předkládajícího soudu přiznávají vnitrostátním správním orgánům diskreční pravomoc pro vymáhání neoprávněně vyplacených prostředků a příjemci těchto prostředků umožňují namítat zásadu ochrany legitimního očekávání, byly plně zohledněny zájmy Společenství (viz v tomto smyslu výše

uvedené rozsudky Deutsche Milchkontor a další, bod 32; Flemmer a další, bod 61, a Huber, bod 57).

56 V tomto ohledu je nutno připomenout, že již bylo rozhodnuto, že systém dotací vypracovaný předpisy Společenství je založen zejména na tom, že příjemce plní řadu povinností, které ho opravňují k čerpání stanovené finanční pomoci. Pokud příjemce všechny povinnosti nesplní, z čl. 24 odst. 2 nařízení č. 4253/88 vyplývá, že Komise může přehodnotit rozsah svých povinností. Pokud jde o použití čl. 23 odst. 1 téhož nařízení, v případě, že příjemce neprovede vzdělávací činnost podle podmínek, jimž podléhalo přiznání pomoci, nemůže se za účelem získání vyplacení zůstatku celkové částky původně přiznané pomoci dovolávat zásady ochrany legitimního očekávání ani zásady ochrany nabytých práv [viz v tomto smyslu rozsudky Soudu ze dne 15. září 1998, Branco v. Komise, T-142/97, Recueil, s. II-3567, body 97 a 105 (kasační opravný prostředek zamítnut usnesením Soudního dvora ze dne 12. listopadu 1999, Branco v. Komise, C-453/98 P, Recueil, s. I-8037), a ze dne 16. září 1999, Partex v. Komise, T-182/96, Recueil, s. II-2673, bod 190 (kasační opravný prostředek zamítnut usnesením Soudního dvora ze dne 8. března 2001, Partex v. Komise, C-465/99 P, nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí)]. Konečně, zásady ochrany legitimního očekávání se nemůže dovolávat příjemce, který se dopustil zjevného porušení platné právní úpravy (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 12. prosince 1985, Sideradria v. Komise, 67/84, Recueil, s. 3983, bod 21).

57 Ve věcech dotčených v původních řízeních plyne z upřesnění předkládajícího soudu jednak to, že rozhodnutí o přiznání prostředků podléhala povinnosti příjemců dodržovat pravidla ESF Regeling, zejména zajistit oddělenou správu projektů, a jednak že tato pravidla nebyla, více či méně úmyslně, dodržena. Vnitrostátní soud proto musí posoudit, zda s ohledem na jednání příjemců prostředků a správních orgánů lze v žalobách na vrácení prostředků oprávněně namítat zásadu právní jistoty a zásadu ochrany legitimního očekávání, jak jsou chápány v rámci práva Společenství.

- 58 Krom toho, z vyjádření nizozemské vlády a Komise přednesených na jednání plyne, že protiprávně přiznané prostředky byly Společenství vráceny. Nicméně, jelikož čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 zakládá povinnost členských států zpětně vymáhat prostředky ztracené v důsledku zneužití nebo nedbalosti, skutečnost, že členský stát již příslušné částky Společenství vrátil, sama o sobě nezbavuje povinnosti tyto prostředky zpětně vymáhat.
- 59 Z výše uvedených úvah tudíž vyplývá, že na položené otázky je třeba odpovědět tak, že zpětné vymáhání prostředků ztracených v důsledku zneužití nebo nedbalosti musí být provedeno na základě čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88 a podle pravidel vnitrostátního práva s tou výhradou, že použití tohoto práva nesmí bránit použití a účinnosti práva Společenství a prakticky znemožnit zpětné vymáhání protiprávně přiznaných částek. Vnitrostátní soud musí zajistit plné uplatnění práva Společenství tím, že podle potřeby nepoužije nebo vyloží vnitrostátní předpis, jako například Awb, který by zpětnému vymáhání bránil. Vnitrostátní soud může při posuzování jednání příjemců ztracených prostředků i správních orgánů použít zásadu právní jistoty a zásadu ochrany legitimního očekávání uplatňovaných v rámci práva Společenství za podmínky, že plně zohlední zájmy Společenství. Skutečnost, že příjemce prostředků je veřejnoprávním subjektem, je v tomto ohledu nerozhodná.

K nákladům řízení

- 60 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 23 odst. 1 nařízení Rady (EHS) č. 4253/88 ze dne 19. prosince 1988, kterým se stanoví prováděcí ustanovení k nařízení (EHS) č. 2052/88 týkající se koordinace mezi činnostmi jednotlivých strukturálních fondů navzájem a mezi těmito činnostmi a operacemi Evropské investiční banky a jinými stávajícími finančními nástroji, ve znění nařízení Rady (EHS) č. 2082/93 ze dne 20. července 1993, zakládá povinnost členských států zpětně vymáhat prostředky ztracené v důsledku zneužití nebo nedbalosti, aniž by k tomu bylo třeba zmocnění podle vnitrostátního práva.

- 2) Zpětné vymáhání prostředků ztracených v důsledku zneužití nebo nedbalosti musí být provedeno na základě čl. 23 odst. 1 nařízení č. 4253/88, ve znění nařízení č. 2082/93, a podle pravidel vnitrostátního práva s tou výhradou, že použití tohoto práva nesmí bránit použití a účinnosti práva Společenství a prakticky znemožnit zpětné vymáhání protiprávně přiznaných částek. Vnitrostátní soud musí zajistit plné uplatnění práva Společenství tím, že podle potřeby nepoužije nebo vyloží vnitrostátní předpis, jako například obecný zákon o správním právu (*Algemene wet bestuursrecht*), který by zpětnému vymáhání bránil. Vnitrostátní soud může při posuzování jednání příjemců ztracených prostředků i správních orgánů použít zásadu právní jistoty a zásadu ochrany legitimního očekávání uplatňovaných v rámci práva Společenství za podmínky, že plně zohlední zájmy Evropského společenství. Skutečnost, že příjemce prostředků je veřejnoprávním subjektem, je v tomto ohledu nerozhodná.

Podpisy.